

Dr. Aegidius Decker O. S. B.:
Kenntnis und Pflege des Körpers bei Clemens von Alexandria. Veröffentlichungen der Salzburger-Konfoederation der Benediktiner und Zisterzienser des deutschen Sprachgebietes. Nr. 1. — Innsbruck, 1936. 8°, 74 lap.

Szerző érdekes és a sportszerű nevelésről annyit vitatkozó korunkat közelebbről érintő problémával foglalkozik ebben a füzetben. Titus Flavius Clemensnek, az athéni születésű és élete javarésztében Alexandriában tevékenykedett egyházatyának írásaiból összeállítja azokat a helyeket, amelyek a maga idejében igen nagy hatású, szentéletű tanítónak álláspontját tanúsítják korának (a Kr. u. II. század második fele és a III. század első negyede) az orvosi tudományról, a házasság orvosi és lelki vonatkozásairól s általában a testápolásról vallott felfogásával szemben. A kis füzet logikai rendben csoportosítva veszi vizsgálat alá az egyes kérdéseket. Mindenütt ismerteti a kor felfogását, melynek alapjára is rámutat a görög-római irodalom megfelelő idézeteiben. Azután kifejti Alexandriai Clemens véleményét a szóban forgó kérdéssel szemben, melyben — szerintünk is helyesen — a fiatal keresztyén egyház állásfoglalását is látja. Clemens elítélő vagy pártoló véleményei néha meglepő párhuzamba állíthatók a görög és római filozófiai irodalom nagyjainak nézeteivel. A vér és a lélek, összefüggése a gyermeknek az anyaméhben való fejlődése, a „pneuma“ fogalma és működése, a lelki és testi szépség harmóniájának keresése a főbb pontjai az orvostudománnyal foglalkozó fejezetnek. A házasság mint jó és szent, az emberiség gyarapodását szolgáló intézmény Istennek tetsző dolog, de Clemens rámutat annak szociális és ha-

zafias vonatkozásaira is. Irataiban rengeteg tanácsot lelhetünk a becsületes házasságra, melynek az ókorban is jól ismert és gyakorolt káros kinövését, a gyermekelhajtást a legnagyobb vételnek, gyilkosságnak minősíti. Külön hosszú részletek szólnak Clemens műveiben a korában rendkívül fejlett, de sok erkölcsi kinövással bíró fürdőélet ellen is, bár a fürdőt és általában a vízben, gyógyító forrásokban való fürdést az egyház szempontjából is megengedhetőnek tartja, ha az nincs erkölcstelen aktusokkal összekötve. A testgyakorlás különböző formáival is foglalkozik műveiben Clemens, és amennyiben a test tervszerű erősítésére szolgálnak, helyénvalónak tartja azokat; ebben erősen megközelíti a Platon-féle testnevelés ideálját. De a táncot elveti e gyakorlatok közül és keresztyén emberre megengedhetetlennek tartja ilyenekben résztvenni. Beszél a túlhajtott és túlbőséges táplálkozás káros hatásairól, és a bor túlzott fogyasztásából előálló veszélyekről; a bűnnek egyes esetekben való gyógyhatását azonban elismeri. Az álom, a hajápolás, az olajnak és illatos kenőcsöknek használata mind tárgyalás alá kerül Clemens műveinek egyes helyein; tehát a fiatal keresztyén egyház már kezdetben útmutatást kívánt híveinek nemcsak lelkiekben, de testiekben is adni.

Decker könyve, mely a fenti kérdéseket széles koraláfestéssel és irodalmi megnyilvánulásaiban is behatóan tárgyalja, igen figyelemreméltó kísérlet az irányban, hogy a fiatal keresztyén egyháznak a test ismeretének és ápolásának kérdésében elfoglalt és az egyházatyák írásaiból igazolható álláspontját világosabban megismerhessük.

Dr. Oroszlán Zoltán.

Eduard Beninger, *Die germanischen Bodenfunde in der Slowakei*. Anstalt für sudetendeutsche Heimatforschung, Vorgeschichtliche Abteilung. Heft 8. 1937. Sudetendeutscher Verlag Franz Kraus Reichenberg und Leipzig. 172 lap, 30 tábla. 7 RM.

A nagy gonddal összeállított leletstatisztika és a leletanyagra vonatkozó teljes irodalom közlése tették lehetővé Beningernek a leleteknek korok és kultúrák szerinti szabatos különválasztását.

Meglehetősen nehéz problémát jelentett a szerzőnek a legtipikusabb, a lelőhely után a puchovi kultúrának nevezett csoport megítélése. A legkisebb részletre is kiterjedő vizsgálat eredményeként megállapítja, hogy nagyjából a Vág, Hernád és Poprád közti területen egységesen fellépő kultúra már a Kr. u.-i I. század elején kimutatható, s Kr. u. 180 körül tűnik el. Keverék kultúra, amely nem lehet kelta, hanem minden valószínűség szerint illyr őslakóssággal keveredett sidonok (Strabo szerint a bastarnák egyik törzse) a kultúra herdozói. Azonban bizonyos leletek utalnak a „dák-géta” körre, sőt határozott quád befolyás is kimutatható, nemcsak a kerámiában, hanem egyéb lelettárgyakban is. Érdekes a dák befolyásra való utalás, de egyáltalán nem meglepő, mert a hazai területen végzett legújabb kutatások eredményei azt mutatják, hogy a késő La Tène és koracsászárkor idején az Alföld területén ez a hatás igen erős (Tabán, Békéscsaba—Fényes, stb.).

Az alföldi korai germánság hagyatékának különválasztására nélkülözhetetlen a munka IV. fejezetében körülhatárolt quád anyag ismerete. Az alsólóci (Dolnie Lovcice) égetett te-

metkezésből származó kerámia és fibula anyag annyira jellegzetes, hogy a szlovákiai megfelelő leletek kiválasztása nem okozott különösebb gondot. Érdemes itt megemlíteni, hogy éppen az alsólóci anyag alapján sikerült legutóbb Csanyteleken és Hódmezővásárhely—Kishomokon két jellegzetes quád edényt meghatározni. A későcsászárkori vandál csoport két vezérlelete a czekei és csztropatakai már annyira ismertek a szakirodalomban, hogy jelentőségük és jellegük megítéléséhez most már nem fér kétség.

A Beninger által a germán népvándorlás korába helyezett leletek (Kr. u. IV—V. század) egyik jelentős része kapcsolatos a nyugati gót, alán s hun problémával, azonban jelentősebb újabb leleteket, amelyek a fenti kérdés csoportot a megnyugtató megoldáshoz közelebb vinnék, nem ismertet a szerző. Végül éppen csak érinteni tudja Beninger az ebbe a csoportba osztott leletek másik részét, t. i. az avarokkal kapcsolatban mutatkozó germán jellegű anyagot és éppen így igen kevés azon leletek száma is, amelyek a karoling és viking befolyás bizonyítékául tekinthetők.

Dr. Párducz Mihály.

Wilhelm Capelle, *Die Germanen der Völkerwanderung*. Auf Grund der zeitgenössischen Quellen dargestellt. 580 lap, 4 térkép. Alfred Kröner Verlag, Stuttgart. 1939. 5-50 RM.

Szembe állítja a szerző a keleti germánság körébe tartozó vandálokat, nyugati és keleti gótokat, a burgundok, frankok és angol-szászok történeti szereplésével. E szembeállítás végső eredményeként azt a következtetést vonja le, hogy az ősi földtől elszakadt keleti germánság, bár történelmet formáló szerepe nem kétséges, mégis